

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECZEN, KOLLÉGIUM
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár
egész évre 10 arany korona
félévre . . . 5 arany korona
Egyes szám ára 25 arany fillér

Egy érdekes munkálatról.

(A Pappszász-féle bizottság előterjesztése.)

A múlt év őszén tartott egyházkerületi közgyűlés elé dr. Pappszász József e.-m. gondnok kezdeményezésére a bihari egyházmegye azt a javaslatot tette, hogy a kollégium és egyházkerület anyagi ügyeinek megvizsgálására és esetleg szükséges reformjavaslatok tételére küldessék ki egy olyan bizottság, melynek tagjai a központi igazgatástól teljesen különböző egyének legyenek. Akkor mindjárt hozzászólt lapunk is ehhez a javaslathoz, azt az álláspontját fejezvé ki, hogy ilyen indítványt el nem fogadni lehetetlenség, s egyébként is kívánatos, hogy református egyházunk tagjai minél szélesebb körben érdeklődjenek és közvetlen tapasztalatokat szerezhessenek.

Az egyházkerületi közgyűlés a javaslatot elfogadta s a feladat teljesítésére hivatott bizottságot meg is alakította. A bizottság megalakítása, bár teljesen az indítványozók részéről proponált személyek megválasztásával történt, nem mindenben felelt meg az elvárásoknak, amelyeket az indítványban kifejtettek, mert az általuk javasolt és a közgyűlés által meg is választott tagok közül kettő tagja a Kollégium igazgatótanácsának, s közülök az egyik a gazdasági albizottságnak is, tehát épen annak az albizottságnak, amelynek kötelessége félévenként átvizsgálni és az egyházkerületi közgyűlés elé határozati javaslattal ellátni a Kollégium anyagi ügyeiben hozott első fokú intézkedéseket, amely albizottság tagjai tehát természetesen apró részletekig kötelesek ismerni a Kollégium egész gazdálkodási menetét. A bizottság tagjai közül egy — amint azt a bizottsági jelentés elején a munkában részt vett tagok felsorolásából lehet látni — nem vett részt a tárgyalásban, de ez a kimaradt tag nem a most említettek közé tartozik. A jelentés nem szól ugyan róla, de köztudomású, hogy viszont részt veti a munkában Rózsa Sándor nyug. kol-

légiumi pénztárnok, aki a bizottsági jegyzői feladatokat ellátta.

A bizottság — amint a jelentésben elő van adva — munkáját azzal kezdte, hogy szétküldött 25 körlevelet az egyházkerület kiválóságaihoz, kérve munkájában tanácsokkal és utbaigazításokkal támogatását. Mindenesetre célszerű lett volna, ha a bizottság ilyen kéréssel nemcsak ahhoz a huszonöt férfiúhoz fordult volna, akiknek kiválóságát elismerte, hanem olyanokhoz is, akik évek, sőt részben évtizedek óta dolgoznak a Kollégium és egyházkerület anyagi és egyéb ügyeiben. Így nem történhetett volna meg sem az, hogy merőben téves adatok kerüljenek be a bizottság jelentésébe, sem az, hogy e téves adatok alapján vádak emeljenek a Kollégium és egyházkerület egyes funkcionáriusaival szemben, anélkül, hogy az érdekeltek az emelt vádak tekintetében előzetesen meghallgattattak volna. Úgy gondolom, hogy azok, akik hosszú időközön keresztül állnak a köz szolgálatában, annyit mindenesetre megérdemelnek, hogy mielőtt eljárásuk hivatalos kifogás tárgyává tételnek, a tényállás mibenállása felől őket magukat is megkérdezzék.

Azt is mondja a jelentés, hogy a bizottság több ízben *alaposan* megtekintette a Kollégium összes helyiségeit. Ez talán tévedés, mert kétségtelenül olyan módon van szó arról, hogy „a szegény kis diákok 10—12-en vannak beszorítva egy szobába”, mintha ez volna a szabály, holott mindössze két olyan nagy háromablakos szoba van, amelyben tízenkét gyermek lakik, a többi kétablakos szobákban pedig hat-hét.

A megindulásnál történt eme tévedések vonják maguk után aztán azt, hogy az egész bizottsági munka kevesebb hasznos eredménnyel járt, mint amennyit, a bizottság tagjainak képességét és jóakarátát ismerve, vártunk volna. Nem gondoltuk volna, hogy ezen tiszteletreméltó bizottság munkálatára olyan sok és olyan súlyosan komoly észrevételt kell tenni, mint ahogyan arra valóban szükség van.

A munkálat folytatkozásai az első elolvasás

után nyilvánvalók voltak előttem. De a munkálát végen e szavak olvashatók: Mindezeket zárt ülésben, titoktartás kötelezettsége mellett tárgyaltuk s javasoljuk, hogy azokkal szintén zárt ülésben méltóztassék foglalkozni. Erre tekintettel nem akartam a munkálát számos téves adatát s azokra alapított számos téves következtetését a nyilvánosság előtt kimutatni, bár éreztem a helyzet félszességét, mely szerint tudniillik a bizottsági munkálát sok példányban kiállítva, szétküldték — talán az egyházkerületi gyűlés minden tagjának, s talán másoknak is — s így azokat, akik megkapták, a téves adatokkal informálták, ellenben a tévedések megcáfolására ne legyen alkalom, csak a közgyűlésen jelenlevők előtt. De mégis tartózkodtam a dologról írni, merí nem akartam, hogy indiszkrétnek látszassam. Miután azonban az egyházkerületi elnökség úgy határozott, hogy zárt ülést elrendelni nem fog, most már mindegy, hogy ma kerül-e teljes nyilvánosságra a munkálát s annak téves volta, vagy néhány hét múlva, a nyilvános közgyűlési tárgyaláson.

A munkálát első sorban a Kollégium anyagi helyzetére nézve közöl adatokat. Így mindekelőtt azt állapítja meg, hogy a Kollégium pénztöke-vagyona 1914. évi december 31-én 4.483.797 K 40 fill. volt, míg 1924. jún. 30-án 271.947.759 K. Mivel pedig az 1914-iki összeg papirkoronára (tizenhétézeres szorzószámmal) átszámítva 76.224.555,000 koronát tesz, így az apadás 75.952.607,261 korona. Ez azonban számítási játéknál egyébnek nem tekinthető. Mert ugyanezen alapon azt is mondhatom, hogy ha a Kollégium tőkéje ma is, amikor egy aranykorona reálisan már csak 14,500 papirkoronát ér, ugyanannyi, mint volt 1924. június 30-án, tekintettel arra, hogy az 1914. december 31-iki összeg ma 14,500-as szorzószámmal 65 milliárd 015.062.300 papirkoronát ér s ezek szerint a mai értékelés szerint az apadás csak 64 milliárd 743.114.541, tehát, ámbár a tőke az 1924. június 30-ival teljesen azonos, mégis 1924. június 30-ika óta a tőke ime több, mint tizenegy milliárddal megnőtt.

Nem az a baj, hogy kevesebb a tőkénk, hanem épen, hogy több. Mert ez az összehasonlítás azért is értéktelen, mivelhogy ma nemcsak azok a tőkék vannak, amelyek 1914. december 31-én voltak, hanem mások, ingatlanok eladásából származók. Az volt a baj, hogy egyáltalán volt a Kollégiumnak tőkevagyon, sőt ezt szaporítani igyekeztek. Erre mi sokszor rámutattunk a Kollégium igazgatási ügyei körében is, e lapban is. De ha már a kollégiumi hatóságok s köztük maga az egyházkerületi közgyűlés, a bekövetkezetteket előre nem látva, a tőkepénz megtartása és növelése mellett döntöttek, ennek az elértéktelenedésnek szükségképp be kellett következni. Ezt minden magán-

és közvagyon tapasztalta. Az elértéktelenedést azonban apadásnak minősíteni: legalább is nem szabatos.

Hogy az ingatlanok elidegenítése nem volt helyes, azt a bizottság is hangoztatja. De az e tekintetben különleges példaképpen felhozott pusztaköcsi ingatlan eladásának történetéről nagyon rossz információt kapott. A bizottság ugyanis azt adja elő, hogy az ingatlan eladását az egyházkerületi közgyűlés 1919. évi 114. sz. határozatával nem engedte meg, mégis később már úgy esik szó a dologról, mint a rendkívüli intéző-bizottság határozatával jóváhagyottról. A bizottság csodálkozik ezen, mert hisz a rendkívüli intéző-bizottság „nem léphetett felébe a közgyűlés világos akaratának“ stb.

Ezzel szemben a tény az, hogy 1919-ben egyházkerületi közgyűlés egész éven át nem is volt, tehát a neki tulajdonított határozatot nem is hozhatta. Az eladás jóváhagyását megtagadó határozatot a rendkívüli intéző-bizottság hozta. Csakhogy 1918-ban 238. sz. alatt az egyházkerületi közgyűlés felhatalmazta a koll. gazdasági tanácsot, hogy ezen ingatlan eladása tárgyában árverést tartson. Az árverés eredménye az volt, hogy Gyöngy István 400,000 koronát ígért, mint legtöbbet ígérő. A gazdasági tanács az ajánlatot elfogadta s az igazgatótanács a jóváhagyás megadását javasolta 1918. őszén. Az igazgatótanács javaslatát a rendkívüli intéző-bizottság is elfogadta, tehát az 1920. évi 242. sz. határozatban helyesen van szó a Gyöngy István részére történt eladás egyházkerületi jóváhagyásáról. Ellenben, mivel közben a dolgot Gyöngy meggondolta, s a szerződés módosítását kívánta — nevezetesen a vételt a fiára akarta átruházni —, ekkor már épen alulírottaknak (ki ezzel az ügyel csak ebben a stádiumában kezdett foglalkozni, mert akkor még az igazgatótanács előadói tisztét nem ő látta el) indítványára a jóváhagyást a rendkívüli intéző-bizottság megtagadta. Ebből lett a per. A per nagyon is alapos megbeszélések tárgya volt. Igen tekintélyes ügyvédek és más jogászok bevonásával alakított bizottság foglalkozott a kérdéssel. Az egyesség elfogadása sem elhamarkodva történt. Mert a gazdasági tanács az egyességet olyan módon kívánta megkötni, hogy a vevő a 400,000 korona helyett 4.000,000 koronát fizessen. Alulírott javasolta az igazgatótanácsban, hogy — a gazdasági tanács kisebbségének álláspontja elfogadásával — csak tízmillió K fizetése esetén fogadtassék el az egyesség. Olyan indítványt, hogy az egyesség a limine elutasítsák, senki sem tett. Nagy vita volt így is ebből. Az igazgatótanács egyik tagja — tekintélyes ügyvéd — hosszan bizonyított a gyűlésen, hogy milyen kár a kedvező egyességet a tízmillió követeléssel elszalasztani s hogy milyen nagy ösz-

szeg (akkor még az volt) négy millió korona. Az igazgatótanács három tagja — közülök kettő ügyvéd — a többség tízmillióra szóló javaslatával szemben külön véleményét jegyzőkönyvbe foglaltatta, amint azt a kinyomatott egyházkerületi közgyűlési jegyzőkönyvből is látni lehet s e külön vélemény a többségi javaslatlal együtt az egyházkerületi közgyűlés elé terjesztett. Epen ez az eset semmiképen sem illusztrálhatja tehát azt a — különben sok esetre találó — megjegyzést, mely szerint a közgyűlés jelentéktelen ügyekkel eltölti az idejét s fontos tárgyak megbeszélés nélkül maradnak.

Megjegyzéseimet folytatni fogom.

Sz. Kun Béla,

egyházkerületi tanácsbíró

Iskola

Kerekes Ferenc pedagógiai levelei.

„Azt az elvet, mondja Csengeri, melyet Utasításaink hangoztattak először, hogy az idegen nyelveket mindjárt kezdetben *összefüggő olvasmány* alapján kell tanítani, immár mindinkább elismerik és követik. Nem is lehet abban kételkedni, hogy a tanulóknak *Herbart* kívánta lelki érdeklődése a sikeres tanítás fő biztosítója; ezt az érdeklődést pedig csak a gyermek felfogásához mért, tartalmas történettel lehet fölkelteni, nem pedig tartalmilag szétforgácsolt, gyakran teljes archeologiai ismereteket föltételező mondatokkal. Ennek belátása hozta létre a Bartalmalmosi-féle latin olvasókönyvet, melynek olvasmányát a szerzők a legalkalmasabb tárgyi körből vették, t. i. Róma királyainak történetéből. Azóta készült latin olvasókönyveink nem is vonhatták ki magukat sem az emittett elv, sem e derék munka hatása alól. *Mindamellett némi visszaesés állott be a régi irány híveinek tett concessiók következtében.* (!) Kezdetnek mégis sokan az összefüggéstelen mondatokat tartották alkalmasabbnak; amennyiben pedig összefüggő olvasmányt vettek föl, nem ritkán elhanyagolták annak főkellékét, a gyermeki lélek felfogásához mért egyszerűséget s az érdekelítő részletezést; e helyett inkább száraz kivonatokban ismertették a rómaiak történetét, akár csak valamely történeti tankönyv... Az összefüggő olvasmány ilyen alakulásának, ha nem csalódom, az volt az oka, hogy a szerzők minden áron a grammatika menetéhez akarták szabni az olvasmányt... Bartalék is jónak látták a formalizmusnak tett concessióval a reform élet enyhíteni s összefüggő olvasmányokat ügyes mesterkedéssel úgy alakították, hogy Róma épülésével és gyarapodásával a systematikus grammatika is együtt épüljön és gyarapodjék s pl. *u* tövű szók ne lépjenek föl Róma történetében mindaddig, míg az *a* és *o* tövűek el nem játszották szerepüket. A formalizmus e nyúga megbénítja az elbeszélés közvetlenségét és természetességét... Maga a

nyelv lépten nyomon szolgáltat grammatikai paradigmákat, de nem praeparált sorrendben. Mit is szólnánk pl. egy oly magyar történeti olvasmányhoz, mely Árpád történetében adna példákat a helyhatározókra, Zsolt történetében az időhatározókra, Taksony történetébe szőné bele a módhatározókat s csak Géza alatt juttatna tért az állapothatározóknak?... A természetes nyelv, mely egyedül lehet a helyes nyelvtanulás tárgya, soha és sehol sem alkalmazkodik a grammatika menetéhez. Ezt az elvet vallotta a budapesti gyakorló iskola működése kezdetétől fogva és ezt az elvet akarta megvalósítani a *Szilasi*-féle latin olvasókönyv, mely a hozzávaló nyelvtani könyvvel együtt az olvasmány kapesán lassanként és alkalomszerűleg akarta fölépíteni a grammatika rendszerét. Ez tudományos aprólékossága miatt nem terjedhetett el. Javítást akar jelenteni a Csengeri János könyve.

(Folytatjuk.)

Dr. Törös László.

Irodalom

Énekdallamaink magyar, vagy idegen származása s szereztetésük ideje.

Új énekeskönyvünkben, nem számítva a zsoitárdallamokat, 70 dallam van, ezek közül dicséretdallam 50, temetési énekdallam 20. Az énekeskönyv elején 15 dallamnak a szerzője van megnevezve. Azon, hogy az énekeskönyvet szerkesztő bizottság csak 15 dallamnak a szerzőjét tudta megnevezni, csodálkozni nem lehet, mert nagyon régi dallamokról van szó s az eddigi énekeskönyvekben a dallamokról egyáltalán semmiféle feljegyzés nem található s még a dallamok hangjegyzése is csak a 18. század közepe táján indul meg. Most én egy lépéssel tovább megyek s igyekezem dicséret és temetési énekdallamaink magyar vagy idegen származását kimutatni s szereztetésük idejét megállapítani. Előre számoltam azzal, hogy feladatam nem lesz könnyű azon már említett oknál fogva, hogy eddigi énekeskönyveinkben kutatásom tárgyára vonatkozólag sincs semmiféle feljegyzés s csak egyetlen szilárd alap van, melyre támaszkodhatom s ez az alap nem más, mint az, hogy a dallamnak eredeti, legelső énekszövege melyik énekeskönyvben jelent meg először? Mert azt az esztendőt, melyben ez az énekeskönyv megjelent, a dallamnak szereztetési idejéül bátran el lehet fogadni. Például *Könyörögjünk az Istennek* kezdetű dicséretünk a Szegedi Gergely 1569. évi énekeskönyvében, *Szent vagy örökké* kezdetű dicséretünk a Gönczi György 1598. évi énekeskönyvében, *Mi szent Atyánk* kezdetű dicséretünk egyik 17. századi énekeskönyvünkben jelent meg először. Ezen dicséretnek dallamainak szereztetési ide-

jéül tehát az 1569, 1598. évet és a 17. századot bátran el lehet fogadni. Ilyen módon sikerült, egy-kettőnek kivételével, mind az 50 dicséret-dallamnak és a 20 temetési ének-dallamnak szerzetési idejét (évszám vagy század) megállapítani. Nagy segítségemre volt ezen munkámban *A magyar református énekeskönyv multja* című művem, mely eddigi, 1806. évben szerkesztett énekeskönyvünk énekeire és dallamaira nézve csaknem teljes és kimerítő adatokat tartalmaz, minélfogva nekem most csak ezen művem adatait (hozzájuk véve az új dallamok adatait) kellett tárgyam céljához képest feldolgozni. Kutatásom eredménye rövid összefoglalásban a következő:

Az 50 dicséret-dallam közül magyar származású 34, német származású 8, latin származású 3, francia 1, huszita 1, zoltárdallamból alakított 1, német dallamból alakított 1, bizonytalan 1. Tehát 34 magyar dallammal 16 idegen származású dallam áll szemben. Százalékarány 68% : 32%. A 20 temetési ének-dallam közül magyar 17, német 2, huszita 1. Százalékarány 85% : 15%. A dicséret-dallamokat a temetési ének-dallamokkal összevéve, 51 magyar dallammal 19 idegen származású dallam áll szemben. Százalékarány 73% : 27%.

A 70 dallam közül a 16. századra esik 26, a 17. századra esik 19, a 18. századra esik 3, a 19. századra esik 14, a 20. századra esik 7, bizonytalan 1.

Táblázatos kimutatás világosabb áttekintést nyújt. A

	Származás	Idő	Szerző
7. dallama	magyar	1590.	
8. "	magyar	1582.	
10. "	b i z o n y t a l a n.		
13. "	magyar	1903.	Kálmán Farkas.
18. "	német	1601.	Hassler Leó.
20. "	magyar	1903.	Szügyi J.
21. "	magyar	1636.	
30. "	latin	XVI.	
31. "	magyar	1837.	
32. "	németből	1837.	
37. "	magyar	XIX.	Erkel Ferenc.
38. "	magyar	XIX.	Egressy B.
48. "	magyar	XVII.	
50. "	magyar	1903.	Szügyi J.
51. "	magyar	1903.	Kálmán Farkas.
63. "	magyar	XVIII.	
69. "	magyar	1569.	
81. "	magyar	XVI.	
82. "	német	1539.	Luther Márton.
84. "	német	1599.	
89. "	magyar	1569.	
90. "	magyar	1569.	
91. "	magyar	1592.	
96. "	német	XIX.	Haydn József.
98. "	magyar	1837.	
99. "	zolt.-ból	1837.	
100. "	magyar	1891.	Kecskés Ernő.
101. "	magyar	1903.	Kálmán Farkas.
108. "	magyar	XVII.	
160. "	német	1539.	
163. "	magyar	XVII.	
166. "	magyar	XVII.	

167. dallama	német	XVII.	
181. "	latin	XVI.	
183. "	huszita	1569.	
194. "	magyar	XVII.	
195. "	magyar	XVIII.	
197. "	magyar	XVII.	
200. "	magyar	1903.	Kálmán Farkas.
201. "	magyar	1903.	Kálmán Farkas.
203. "	magyar	1837.	
207. "	magyar	XVII.	
211. "	latin	XVI.	
212. "	francia	XVI.	
214. "	magyar	1837.	
236. "	német	1529.	Luther Márton.
237. "	magyar	1674.	(?)
245. "	magyar	XVII.	
260. "	német	1590.	
263. "	magyar	1896.	Kálmán Farkas.
295. "	magyar	1698.	
306. "	magyar	1698.	
307. "	magyar	1698.	
309. "	magyar	1698.	
310. "	német	1658.	Krüger J.
311. "	magyar	1698.	
313. "	magyar	1698.	
314. "	magyar	1698.	
315. "	magyar	XVII.	
316. "	magyar	XIX.	
318. "	magyar	1837.	
323. "	magyar	1698.	
324. "	magyar	1698.	
325. "	magyar	1698.	
331. "	német	1598.	Isaák H.
332. "	magyar	1698.	
334. "	magyar	1698.	
335. "	magyar	1837.	
336. "	magyar	1698.	
337. "	huszita	1569.	

Megjegyzések. Azon temetési énekek dallamainak szerzetési idejét, melyek az 1698. évi debreceni halottas könyvben jelentek meg először, az 1698. évre tettem, habár kétségtelen, hogy ezen temetési énekek nagy részét a 17. században már az összegyűjtés előtt széltére énekelték. Az erdélyi énekeskönyvből átvett magyar dallamok szerzetési idejéül az 1837. évet jelöltem meg. Ekkor lett az erdélyi énekeskönyv közhasználatra kibocsátva. — Kálmán Farkas hat dallama közül ötnek (13, 51, 101, 200, 201.) és az én két dallamomnak (20, 50.) szerzetési idejéül az 1903. évet vettem, mert ezek az első próbaénekesben jelentek meg először. Kecskés Ernő dallamát a Hoós János dalgyűjteménye (1890) hozza először. A 10. számú dallamra vonatkozólag nincs semmi pozitívum. A 32. számú dallam töredékdallam, *Erős várunk* két első sorából alkotva. A szöveg hozzá az *Erős várunk* negyedik verséből vétetett. Az erdélyi énekeskönyvből való 63. számú énekünk Luther egyik énekének (Komm heiliger Geist) fordítása, de a németek más dallamra éneklik. A mi dallamunk csak magyar énekeskönyvben fordul elő (legelőször a 18. században). Tehát magyar. A 99. számú dallam a 35. zoltár dallamából van alakítva. Az erdélyi énekeskönyvből jött át. A 195. számú ének dallama is magyar, mert csak magyar énekeskönyvekben fordul elő. A szöveg németből való fordítás. A né-

metek más dallamra énekelik. A 197. számú dallam (Seregeknek hatalmas) jellegzetesen magyar és nagyon régi. Egyetlen ének-dallam, mely a dallam alapjául szolgáló moll hangnemnek (E-moll) második hangján (fisz) végződik. Csak egy világi dallamunk van még ilyen végződésű, a *Rákóczi kesergője* (Hallgassátok meg magyarul). Az ilyen dallamvégződés a legmélysebb hánat és fájdalom kifejezése. Példa erre más nemzetek énekeiben és dalaiban nincs. — A 238. számú dallamnál (Gályarabok éneke) meghagytam a Káldy Gyula által (Kuruc dalok 3. szám) jelzett évszámot (1674), bár ezen évszámhoz kétség fér. A szöveg is, a dallam is annyira modern, hogy a 17. századba be nem illeszthető. Az énekszöveg magas szárnyalása, a gyönyörű magyar ritmikus sorok (a nyolc szótagú sorok 4+4, a hét szótagú sorok 4+3 tagoltsággal), az Arany János költészetének fénykorára vallanak. A szöveg szerzőjéül az énekeskönyv Jeszenszki Károlyt nevezi meg, mint aki a szöveget *Régi hangok* cím alatt legelőször közölte. Mellékesen megjegyzem, hogy a *Gályarabok éneke* a 42. zsoltár dallamára is énekelhető. A 310. számú dallam Varga József szerint a Krügeré (1598) s a 331. számú dallam az Isaáké (1598). A külföldi énekeskönyvekben én is így találtam.

Végül egy kis összehasonlító statisztika. Régi énekeskönyvünkben van 25 magyar és 15 idegen származású dicséret-dallam. Százalékarány 62,5% : 37,5%. Új énekeskönyvünkben van 34 magyar és 16 idegen származású dallam. Százalékarány 68% : 32%. Ha az új énekeskönyvnek 20 temetési dallamát is számítjuk, akkor a 70 dallam közül magyar 51, idegen 19. Százalékarány 73% : 27%. Tehát ha csak a dicséret-dallamokat számítjuk, a százalék emelkedés az új énekeskönyvben a magyar elem javára 5½%. Ha a temetési ének-dallamokat is számítjuk, a százalékemelkedés a magyar elem javára 10½%. Különösen fontos, hogy régi énekeskönyvünkben az új énekeskönyvbe 26 dicséret-dallam jött át s új énekeskönyvünkbe ezen 26 dallamhoz 24 új dallam vétetett fel, ami a dallamoknak jelentékeny és örvendetes felújítását jelenti.

Szügyi József.

Halottaink

Id. Jakucs Sándor

1859—1925.

Az alsószabolcs-hajdúvidéki református egyházmegye lelkészei, nagy számú rokonokkal és jóbarátokkal, a szeretet és nagyrabecsülés igaz érzésével gyűltek össze március 29-én Hajdúszováton, hogy a gyülekezet váratlanul el-

hunyt, 40 évig szolgált lelkészének, id. Jakucs Sándornak végtisztességén részt vegyenek!

Mindenki tudta, hogy beteg. Hiszen már évekkor ezelőtt, minden kitűzött célnál, minden megkezdett munkánál hangoztatta: „vajjon lesz-e erőm még bevégezni is”, vagy „vár-e még rám hivatás e földön, vagy közel már a nagy elhivatás!” Ő maga is érezte, ő maga is jelezte, hogy közel már a vég és halálának híre mégis mindenkit megrendített! Mert igazán szeretett és igazán szerették!

Mezőtúron született 1859-ben. Iskoláit ugyanott, majd a debreceni kollégiumban végezte s rövid ideig tartó segédlelkézi szolgálat után a hajdúszováti református egyház lelkészéül választott!

Ifjabb éveiben az egyházmegye jegyzője, gyámpénztárnoka, tanácsbírája, helyettes esepere volt, de az utóbbi időben már vezető állással járó munkát nem vállalt. Szelid mosolygással háritott el magától minden megtiszteltetést. De azért valahogy mégis úgy éreztük, hogy vezér volt közöttünk. Rendíthetetlen hitével, csüggedést nem ismerő kötelelességteljesítésével, minden szépért, jóért, nemes célért hevülő lelkesedésével, példaszerűen rendben tartott egyházával és az Isten országának építésére utolsó dobbanásig híven törekvő szívével, az egyház és család gondozásában eltöltött igaz étellel mester, vezér volt közöttünk: az igaz kálvinista pap tisztes példaképe! Méltó, hogy róla szeretettel és kegyelettel emlékezzünk!

Tiszalök, 1925 április 8.

Bartha László,

esepere

Ladányi Mihály mokesai (Ung vm.) lelkipásztor március 27-én 35 éves korában elhunyt. A sárospataki kollégiumnak igen jeles diákja, nyájának buzgó pásztora volt.

Karabélyos Zoltán II. éves tanítóképzőintézeti növendék f. hó 16-án 18 éves korában Debrecenben hosszas betegség után elhunyt. Jó gyermek, szerető testvér, törekvő tanuló volt, akinek elköltözésén méltán keseregnek a szülők, testvérek és pályatársak.

Legyen áldott emlékezetük!

Különfelek

Dr. Baltazár Dezső püspökünk tiszteletére rendezett amerikai bucsulakomán közel 300 magyar vett részt. A szép lakomáról így ír az Amerikai Magyar Népszava: „Közel háromszáz magyar ember öltött parádés testi és lelki ünneplő ruhát erre az alkalomra; háromszáz magyar ember — nő és férfi — felülemelkedve a mindennapi élethajszán és elfeledve felekezeti, politikai és társaságbeli hovatarozását, mint egy ember ünneplte, dédelgette és szerette Dr. Baltazár Dezsőt, — az embert; háromszáz

magyar ember egymásba olvadt a szeretetnek mindeneket összekovácsoló szent tűzében és mint egytestvér ülte körül a virágdiszben pompázó gyönyörűen megterített asztalokat; háromszáz ember azzal a tanulsággal tapsolt egymásnak és az ünnepeltnek, hogy: ime a szeretet az egymás megértésének, az egymás megbecsülésének, az egymás lelki értékei tisztelgésének tartásának ösvényére vezet — nem kell ehhez egyéb, mint a gyűlölködés ördögével való cimboraság megszüntetése, jóakarattal az emberek között. A diszvacsoza ezerszázhetven dollár tiszta hasznot hozott a kollégium javára.

Tanulmányi kirándulás. Minden tekintetben jól sikerült tanulmányi kirándulást rendezett a debreceni református főgimn. a husvéti vakáció első felében ápr. 3—10-én Budapest, Gödöllő, Budafok, Visegrádra Osváth Ödön és Dr. Szabó Márton tanárok vezetésével. A kiránduláson 31 tanuló vett részt. Ápr. 3-án délben indultak és 11-én reggel érkeztek vissza. Pest és környékének minden kiemelkedő nevezetességét megnézték. Voltak a Városi Színházban is, ahol a „Cigányprimás” került színre. Fürödtek a Lukács, Gellért és a városligeti Széchenyi fürdőkben. Gyönyörködtek a kivilágított Dunapart tündéri látványosságában; hajózásban is volt részükhöz fel Visegrádig. Az egész kirándulás legszebb emléke a visegrádi út volt, melyet a Dóczi tanító-nőképző intézet növendékeivel együtt tettek meg. A kirándulókat mindenütt a legnagyobb szeretettel, figyelemmel és szíveskedéssel fogadták, több helyen meg is vendégelték őket s ahol csak lehetett kedvezményben is részesítették.

A református hitoktatók f. hó 7-én látogatott konferenciát tartottak Debrecenben Szele Miklós, Csikesz Sándor és Dr. Ferenczy Gyula előadók értékes közreműködésével.

Pályázat alatt van az adásztevelői lelkészi állás. Pályázati határidő f. évi május 5. Esperesi hivatal Pápa.

A Keresztyén Család Háza és a Sylvester-Nyomda épületének alapkövét Istenben bízó reménységgel április hó 4-én délelőtt 9 órakor tették le ünnepélyes istentisztelet keretében Tahitótfaluban. Az istentiszteleten tizenkét református lelkész és több tanító működött közre. E jelentős eseménnyel az V. évfolyamát élő Keresztyén Család című vallásos néplapunk s a kicsiny kezdettel megindult, de már is nagy teljesítményeket végző Sylvester-nyomda fejlődésüknek új korszaka elé néznek. Adja Isten, hogy évről-évre növekedjék az általuk végzett munkából fakadó áldás!

Házvezetőnőnek elmenne lelkészi vagy földbirtokos családhoz jegyzői családból származó tisztességes, intelligens keresztyén özvegy nő. Bővebb információt Melkó István vasmegyeri református lelkész nyújt.

Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

61/1925. Eln. szám.

Lelkésztársaimhoz, presbiteriumokhoz, gyülekezetekhez, alsó-, közép- és felsőfokú tanintézetekhez, egyesületekhez és egyesekhez,

akik amerikai második missziói útamról hazakerkezésem alkalmával üdvözlésükkel felkeresnek, hálás köszönetemet és áldásomat küldöm. Megkezdtem ugyan szorgalmasan mindegyik üdvözlésre a külön-külön választást; de mivel a szíves köszöntések sokasága miatt a külön válaszolásoknak egyéb sok dolgom miatt nem hamar érek végére, ez úton nyilvánítom előre is és általánosságban is hálás köszönetemet.

Amit tettem, kötelességem volt tenni. Nagyon nehéz munka volt. Ha haszontalan szolgálattal szemérem nézném, többnek kellene tartanom, mint amennyi ezen a világon megfizethető anyagi és erkölcsi viszonzószolgálat; mert reá volt téve az egész életem teljes és egységes áldozatul. De én a magyar nemzet és a magyar kalvinista egyház örök és fenséges érdekének a magaslatáról néztem és vittem véghez a missziómat; tehát minden erőfeszitésem, töredelmem és gyötrelmem meg van jutalmazva lelkiismeretem nyugalomban és szolgáltnak mértékében, amit legjobban én láttam, én látok az emberek között: de Isten egészen tökéletesen látja, akinek kegyelmébe és igazságosságába helyezem megítélésre az ügyemet. Ő látott és megszámlált minden verejtékcseppet és könnyecseppet, minden aggodalmas órát, töredelmes napot és álmatlan éjszakát. Ő nem az eredménnyel mér, hanem a fáradsággal és szenvedéssel, aminek Ő nála leszállíthatatlan értéke van.

Amire igen sok üdvözlő levél reá mutat, azt előre tudtam, előre vártam. Előre tudtam, hogy idehaza ázni fogják alám a vermet, bogozni fogják a hálót láradozó lábaim körül és hintegetni a sátán konkolyvetését. Nem lepott tehát meg. A keblen melengedett kigyók nem tudják megtagadni a természetüket. Minékünk sok háborúságon keresztül kell a mennyek országába jutnunk. Amikéért én szenvedek, azokéért érdemes szenvedni!

Szerettem volna, ha az üdvözlő levelek neveket nem említettek volna. Én jobb szeretek fel nem világosított jóhiszemű lenni, és nem szeretem kicsinyeknek és gonoszoknak látni azokat, akik tehetségük, állásuk és vállalt missziójuk folytán a nagyok és jők sorába kínálkoznak az én mindig jobbat feltételező szemem előtt.

Én meg is bocsátok nekik és megbocsátásra kérem: az én megtartó és szabadító Istene-

met is irányukban. Engem megvigasztal a kibeszélhetetlen sok töredelmekkel és szenvedésekkel véghez vitt kötelességem öntudata; megvigasztal annak a megállapítása, hogy nem tudok olyan gyarló lenni irigységben és egyéb gonoszságban, mint azok, akik szent missziójuk aranyporából is képesek voltak sárt csinálni, csak hogy másokat bcszenyezzenek; megvigasztal annak a látása, hogy a lelkészek, presbiteriumok, gyülekezetek, alsó-, közép- és felsőfokú tanintézetek, egyesületek és egyesek nem engedték oda lelküket, becsületességüket, tisztaságukat termőtalajul a sátán konkolyvetésének, hanem meg tudják látni, mérni és ítélni azt, amikor valaki az életét sem tartja drágának, csak hogy hazája és egyháza javára el tudja végezni azt, ami Istentől bízott reá elvégzésre. Megvigasztal végre a jelen és a jövő, amelyben látom verejtékes munkám eredményéből megvidámulni a szegény tanulókat orcáját és látom őket tudománnyal és hittel felfegyverkezni a jövő harcához, amely nagy eszményekért, hazánk dicsőséges jövőjéért folyik.

Az üdvözlést, vigasztalást, bátorítást küldőknek fizessen meg az Isten áldásokkal a jókért, amelyeket szívük jó kincseiből hoztak elő.

Atyafiságos szeretettel:

Debrecen, 1925 április 14.

Baltazár Dezső
püspök.

740—1925. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Az egyetemes konvent elnöksége a múlt évi október hó 23-án 3200—1924. sz. alatt Kovács Gyula volt tisztaoszlári lelkész négy árvája javára indított országos gyűjtési akciót lezárni óhajtván, általam kéri Nagytiszteletedet, méltóztassék a bölcs vezetése alatt álló egyházmegyében levő lelkészeket és tanintézetek igazgatóit felhívni, hogy a begyűlt, netalán még kezelésük alatt álló adományokat most már haladéktalanul küldjék be a Magyar Földhitelintézetnél vezetett „Adományok Kovács Gyula árváinak” c. folyószámlára, hogy az adományokról szóló végleges kimutatás és elszámolás a tavaszi konventi ülésre beterjeszthető legyen.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1925 április 14.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

739. -1925. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A n. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr az 1924 január 1-től 1924 október hó vé-

gég terjedő időre járó káplántartási díjak és segédlelkészi fizetéskiegészítések, illetve segédlelkészi havi rendkívüli segélyek címén elmaradt járandóságok kielégítésére utólag 2000 aranykorona államsegélyt bocsátott a konventi elnökség rendelkezésére. Felkérem azért Nagytiszteletedet, hogy az 1924 november 1. előtti időből elmaradt enemű járandóságok utólagos kiegyenlítése végett a bölcs vezetése alatt álló egyházmegyéből az összes igényjogosultakról egy összesítő kimutatást méltóztassék hozzám terjeszteni, mely kimutatásban fel legyen tüntetve 1. az igényjogosult neve, 2. szolgálati helye abból az időből, melyre elmaradt járandóságát igényli, 3. mely időre, 4. milyen jogcímen, 5. mennyi összegre tart számot.

Megjegyzem, hogy ez alkalommal nem kérelmezett 1924 november 1. előtti időből származó követelések többé nem lesznek kielégíthetők, mivel a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak ezen a címen újabb ellátmányt nem áll módjában rendelkezésünkre bocsátani. — Nemleges jelentést is kérek.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1925 április 14.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

707—1925. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A határszélen fekvő oly egyházközségek jövedelmében, melyekből a trianoni béke folytán fiókegyházak vagy szórványok az utódállamokhoz csatoltattak, ezen elcsatolás folytán előreláthatólag csökkenés állt be, mely változás szükségessé teszi, hogy ezen egyházközségek háború előtti jövedelem megállapítása revízió alá vételessék s kongruájuk újból megállapíttassék. — Felkérem azért Nagytiszteletedet, méltóztassék sürgősen hozzám oly kimutatást felterjeszteni, mely feltünteti, hogy a Nagytiszteleted bölcs vezetése alatt álló egyházmegyében a) névszerint melyek azon egyházközségek, amelyekről a fentemlített alapján elmondott okból fiókegyházat vagy szórványt elcsatoltak s a megmaradt anyaegyházak hány hívőből állanak? b) névszerint melyek azon fiókegyházak vagy szórványok, amelyek elcsatoltattak?

Csak azokat a kimutatásokat vehetem figyelembe, amelyek április hó folyamán hivatalomhoz felterjesztetnek.

Atyafiságos szeretettel

Debrecen, 1925 április 7.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázati hirdetés.

Pályázatot hirdetek az elhalálozás folytán megüresedett köröstarcsai lelkészi állásra. Javadalom: 1. Készpénz 470 kor. 72 fillér. 2-szor 30 q 40 kiló búza természetben. 3-szor 23 q 64 kiló árpa természetben. 4-szer 4 (azaz négy) öl tűzifa természetben. 5-ször Irodai átalány 30 kor. 6-szor Keresztelési és esketési stólaváltás 600 korona. 7-szer Temetési stóla az egyházkerület szabályrendelete szerint. 8-szor 52 hold 1470 - 1600 négyszögöl föld haszonélvezete. — Jegyzet: az állami és vizszabályozási adókat az egyház fizeti.

Beruházási megváltás 400 aranykorona. — Pályázati határidő 1925 május 9-ig. Az állás 1925. évi október hó 1-én foglalandó el. Pályázati kérvények Harsányi Pál esperes, Gyoma (Békés megye) küldendők.

Debrecen. 1925 április hó 15-én.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

A debreceni református leányközépiskola igazgatótanácsa pályázatot hirdet egy német-francia -- vagy ilyen képesítésű pályázó hiányában -- magyar-német rendes tanári tanzsékre. A megválasztandó tanár javadalmá egyenlő az ugyanolyan fizetési osztályban levő állami tanárokéval. Pályázhatnak református vallású tanárok -- nők és férfiak --, akik okmányokkal tartoznak igazolni képesítésüket, életkorukat, családi és egészségi állapotukat, eddigi működésüket és a forradalmak alatt tanúsított magatartásukat. A pályázók kérvényüket a debreceni református leányközépiskola igazgatóságához nyújtsák be folyó évi május hó 31-ig. Az állást 1925 szeptember 1-én elfoglalni.

Szele György, igazgatótanácsi elnök.
Koncz Aurélné, igazgató.

Pályázat.

A középszabolcsi református egyházmegye lelkészegyesülete a következő pályatételt tűzte ki: „A népiskolákat illető tanügyi törvények és rendeletek 1907 óta és a protestáns egyház”. Díja 100 arany korona; terjedelme legfeljebb két írott ív; beadási határidő 1925 szeptember hó 1. A pályázatban részt vehetnek a Tiszántúli Egyházkerület református lelkészei és tanítói. A tisztán és olvashatóan leírt pályaművek jelíggel levéllel ellátva, a lelkészegyesületi elnök címére küldendők: Szabó Aladár, Apagy (Szabolcs m.)

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda vállalata.

**Konfirmációi oktatásra
legalkalmasabb**

és a gyakorlatban legjobban bevált tankönyvek

Soltész János:

Konfirmációi Káté

Átnézte és átdolgozta
Soltész Elemér táborigazgató.
Hetedik kiadás.

Ez a legegyszerűbb, legjobban érthető és legkönnyebb, de mégis legjobb, konfirmációra előkészítő káté.

Alapára K — 50. Mai szorzószám 7000.
Bolti ára tehát K 3500.—

Nagy István:

Konfirmációi Káté

Igen elterjedt, rövid, világos
kézikönyv.

Alapára K — 20. Mai ára 1400 K.

**Legjobb, legszebb és legolcsóbb
konfirmációi ajándék**

Dr. Erdős Károly:

Az én vallásom

Vászonba kötve — amíg a
második tizezerből a készlet
tart — darabja 5600 korona.

Tömeges vétel esetén jelentékeny
árengedmény a kladónál

**„Méliusz”
könyvkereskedés**

**Debrecen,
Ferenc József-ut 26.**